

BUDA - PESTA

8 Febr. st. v.
20 Febr. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact. : strad'a Kavas nr. 1.

Nr. 6

ANULU XII.

1876.

Pretiu lu pe unu anu 10 fl.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

Primele diuarie romanesci in Transilvani'a.

I.

„Fói'a Duminicii.“

Acuma, candu si noi Romanii dincóce de Carpati inca avemu câte-va diuarie, cari — de si trebue sè se lupte cu multe neajursuri si mai alesu cu indolinti'a publicului romanescu — totusi forméza celu putinu unu inceputu de diuaristica: va fi interesantu, pentru toti cei ce petrecu cu atentiune desvoltarea literaturii nóstre, sè aruncàmnu o privire in trecutu, si betraniloru sè li improspetàmnu in memoria, ér generatiunii tinere sè-i spunemu, cum s'au infiintiati in aceste tieri primele diuarie romanesci?

Loculu nascerii primeloru incercàri de diuaristica romana dincóce de Carpati este Transilvani'a, focalarul culturei nóstre nationale, de unde au isvoritu si s'au respanditu peste tóta natiunea romana asiá multe idei de viétia si de cultura nationala.

Ide'a infiintiàrii celui d'antâiu diuarium romanescu in Transilvani'a s'a nascutu pentru prima-óra in Blasiu.

Intre anii 1833—1836 onorabilulu domnu Timoteu Cipariu, pe atunci professoru de teologia, primiá „Curierulu Rumanescu“, care esiá sub redactiunea lui Ioanu Heliade la Bucuresci, inse platindu pe fia-care numeru por-

to intregu alu unei scrisori; éra apoi avea bunetate a-lu dá si alumniloru din seminarium spre cetire.

Pana atunci in Blasiu se cetia numai „Pressburger Zeitung“, celu mai vechiu diuarium in Ungaria, la care éra abonatu episcopulu diecesanu Ioanu Lemeni, si — pare-ni-se — dóue séu trei esemplare din „Erdélyi Hiradó“ de la Clusiu.

Nu e condeiu, carele sè póta descrie si mirarea si bucuri'a unoru clerici, candu au vediutu ei mai antâiu unu diuarium romanescu. Acel'a a trecutu din mana in mana, si entusiasmulu a devinitu generalu.

Resultatulu acestei insufletiri a fostu, cà in acele dile s'a si desteptatu dorinti'a mai multora de a vedé si in Transilvani'a esindu o „novela“ (gazeta) romanésca.

In anulu 1836 domnii: Cipariu, professorulu de istori'a generala Ioanu Rusu, carele de atunci a repausatu, — si de curendu numitululu professoru de fisica, Georgie Baritiu, adunandu-se intr'o di, pe intemperate, in tipografia, vorbira si despre infiintiarea unei foi periodice romanesci; aflara inse, cà pe câtu timpu pana si „Ceasoslóvele“ de retiparitu se ceru spre censurare guberniala: ar fi séu peste putintia séu incai fórté cu anevoia a câstigá concessiune, apoi — ast'a sub censur'a unui vicespanu de comitatu la Aiudu!

Intr'aceea Baritiu apucase a cunoşce Brasiovulu inca fiindu alumnu, din vacantiile aniloru 1834 si 1835, unde si aflase mai multe foi si carti romanesci, stracorate din tierile vecine, precum „Curierulu Rumanescu,“ — „Albin'a“ din Iasi, „Gazet'a Teatrului,“ — si altele.

Acolo sperá elu infintiarea unui organu de publicitate, càci acolo se aflá si 9000 de Romani locuindu la unu locu.

In augustu 1836 domnulu Cipariu se hotari a caletori in Romaní'a, nu numai spre a face la Bucuresci cunoscinti'a mai multoru barbati de litere, precum erá repausatulu poetu si boeru protipendatu I. Vacarescu, directorulu Petru Poenaru, Ioanu Heliade si altii mai multi, atátu pamenteni, câtu si ardeleni, asiediati la colegiulu St. Sava cá professori: ci si spre a visitá la rentórcere ruinele de la Tergoviste si biseric'a cea minunata de la Curtea de Argesiu.

Baritiu, care intr'aceea fusese chiamatu inca din martiu de catra Brasioveni, spre a infintiá la ei o scóla normala si comerciala, insoti pe Cipariu, si asiá caletorira ambii pe la Brasiovu.

Acolo Cipariu svatuí unoru capitalisti romani, cá sè intreprinda care-va dintre dinsii editur'a unei foi periodice in limb'a romana, ér déca fói'a periodica nu se va concede, sè incépa cu un'a cam dupa modelulu de „Pfenningmagazin“, numai sè incépa.

Dupa dóue luni, adeca dupa rentórcerea celoru doi „blasieni“ din Romaní'a, negutiatorulu din Brasiovu Rudolflu Orgidanu, (repausatu la Bucuresci, in 1863, in etate de 70 ani,) care pe atunce se numerá intre capitalistii fruntasi, omu plinu de zelu nationalu, a si incheiatu invoieíla cu Ioanu Gött, tipografu vinitu de la Frankfurt, si cu Ioanu Baracu vinitu din Fagarasiu in functiune de translatoru romanescu la magistratu, cá de la 1 ianuarie 1837 sè publice o fóia nepolitica, odata pe septemana, sub titlulu: „Fói'a Duminecii“, cu pretiu de 2 fl. moneta conventionala pe unu anu.

Acea fóia se incepù la 1 ianuarie, éra prenumeratiunea se deschise pe unu patraru, pe jumetate si pe unu anu. In patrarulu antáiu avea peste 400 de abonati, ci pana in iulie remase numai cu ceva peste 200, éra pana la finea anului 1837 abiá cu 150.

Va sè dica, publiculu romanescu avea si atunce datin'a sa de acuma, cà la inceputu spriginesce o intreprindere literaria, inse nu-

mai la inceputu, pana candu aceea este nóua, — inse zelulu seu dispare indata, si in curendu se dovedesce, cà acel'a n'a fostu decátu — unu focu de paie.

Dupa trecere de patru-dieci de ani, totu aceea-si nepasare, aceea-si neconstantia, aceea-si lipsa a gustului de cetire in limb'a romana.

Trista esperintia!

E bine, cá sè revenimu, editorulu primulu diariu romanescu in Transilvania in primulu anu perdù 1600 fl. m. c., — ér onorariulu redactorului? Elu abiá si-luà pe 52 numere 104 fl.

Acestu sacrificiu a folositu totusi atát'a, cà din asemenea experimentu s'a pututu cunoşce, cam ce felu de nutrimentu spiritualu voiescu sè aiba Romanii din tierile austriace si in care classa de ómeni erá sè se caute adeveratulu publicu cetitoriu?!

„Pfenningmagazin“ nemtiescu avea pe atunci peste trei-dieci de míi de abonati. Romanii nostri, unu poporu fórté seriosu, luau xilografiiile (sculpturele de lemn), câte se alaturau la tecstu in „Fói'a Duminecii“ de niste incercári fórté primitive; ér dupa starea loru apesata de atunci pretindeau altu ceva.

Dar despre miscamintele diuaristice ulterióre — in numerulu viitoriu.

Ios fu Vulcanu.

ANELULU LUI POLICRATE.

— De Schiller. —

Elu stà pe coperisiu pe casa,
Privindu cu anima voiósa
Spre Samos de elu stapanitu.
„Aceste tóte mi-su supuse“,
La regele-egipteanu elu spuse,
„Confessa cà sum fericitu!“

— „Aflasi a dieiloru favóre!
Pe cei ce erau d'a ta valóre
Subjug' acuma sceptrulu teu.
Totu unulu este sè-i resbune;
Cà esti ferice nu potu spune,
Câtu inc' a fi neamiculu reu!“

Si pân' ce regele finesce,
De la Miletu unu solu soscesce
Si intra iute la tiranu.
„Oh dómne! dieiloru jertfesce,
Cu lauri verdi impodobesce
Solemnu-ti capu, cà n'ai dusmanu!“

Lovitu neamiculu teu cadiuse,
Tramite asta veste-adusa
Fidelu-ti duce Polidoru.“
Si scóte inca cu grabire,

De sange plinu, spre-a loru uimire,
Unu bine cunoscutu capu loru.

Cu spaima regele recede.
„Totu ti-menintiu Fortune-a crede“,
I dice elu apoi fricosu.
„Gândesce, pe perfide unde, —
Cum pôte-usioru sè se cufunde,
Innóta flot'a-ti dubiosu.“

Nici vorb'a bine nu gatise,
Candu éta chiotu audise,
Ce de la rada resunà :
Avute si cu multe-odóre
Corabiele triumfatóre
Spre patria se rentornà.

Suprinsu regesculu óspe dice :
„Tu astadi, dreptu, ai fostu ferice,
Norocnlu inse-i neconstântu.
Cretenii iscusiti menintia
Cu arme, si-acum cu putintia
Aprópe-su ei d'alu teu pameutu.“

Cuventulu numai cum rostesce,
Se vede cum se gramadesce
Multimea strigandu : Amu invinsu !
Eliberati pentru totu-un'a
Suntemu de dusmani, cà-ci furtun'a
Pre toti Cretenii a ucisu ! —

L'acést'a óspele tresare.
„Intr'adeveru, norocu ai mare !
Dar totusi“, dice tremurandu,
„Me temu de-a dieloru invidia ;
Curata 'n viétia bucuria
N'avutu nici unulu pe pamentu.

Mi-a mersu si mie 'n tóte bine,
La tóte faptele pe mine
Cerése'a gratia m'a condusu ;
Dar totu aveam spre moscenire
Unu fiu préscumpu, si in perire
Cu totu noroculu meu s'a dusu.

De vrei sè nu suferi durere,
La ceru te róga, si-inca cere
Spre fericirea ta amaru,
Pre nime n'am vediutu ferice
Sè móra, carui dieii-aice
Totu-una bine-au datu in daru.

Si déca dieii n'oru concede,
Apoi unui amicu te 'ncrede,
Si chiama insu-ti ceasulu reu ;
Si ce din tóte-a tale-odóre
Mai scumpu ti-i, in acésta mare
Arunca tu odorulu teu !“ —

— „Deci,“ dice elu, petrinsu de gróza,
„Din tóte ce-insul'a pastreza,
Mai scumpu-mi e anelulu meu ;
Pe elu vreu a-lu sacrificare
Pentru noroculu meu celu mare,“
Si 'n mare-arunc'odorulu seu.

Si-a dóu'a di de deminétia
Ia, intra cu voiósa facia
La rege unu sermanu pescaru.
„Stapane ! ét'acést'a pesce
L'am prinsu, cum altulu nu mai este,
Eu ti-lu aducu deci Tie 'n daru.“ —

Si dupa ce lu-spintecase,
Intrà cu mina spariósa
Unu bucatariu strigandu uimitu :
„Anelulu teu, stapane, cauta,
Eu lu-affai in pesce, éta ;
Norocu-ti e nemarginitu !“ —

ÉR óspele 'ngrozitu i dice :
„Mai multu nu potu siedé aice,
Amiculu meu nu poti tu fi ;
Cà-ci dieii nu vreu alu teu bine,
Me ducu, nu voui sè moru cu tine,“
Si-asiá dicèndu cu grab' porni.

D Onciu.

Ardealulu si monumentele sale istorice.

Ardealulu, scump'a margea a Daciei romane, léganulu Romanimei, nesecatulu isvoru alu Romanismului, este santulu pamentu pe care intemplàrile resboinice si pacinice ale atâtoru seculi au lasatu urmele loru mai multu séu mai pucinu intregu.

Istori'a, viéti'a natiunii nóstre cu tóte dilele ei maretie séu negre este nedeslipitu impreunata cu zefirii precum si cu viforii ce in aprópe 2000 ani au adiatu séu au turburatu patri'a strabuniloru nostri, tesaurulu creatiunii divine.

Zidirile maniloru de pace, faptele si indreptàrile popóreloru de inaintare si de anima, strivite si derimate de furi'a hordeloru vandale din seculii nuoriloru intunecati, tóte zacu d'a valma in sinulu rabduriu alu acelei tieri d'albe si multu cercate.

Pamentulu Transilvaniei este plinu de ruine, plinu de sangele filoru sei, de cultivatorii sei, inse plinu si de pulberea si ósele acellora cari in selbatecí'a loru, in animalitatea loru n'au sciutu alt'a de càtu sè pangarésca tesaurulu Daciei romane, sè faca hâlmu de cenusia si ruine din gradin'a lui Traianu.

Multi centimetri sub nivelulu de astadi caramide singurite, séu ruine ruinate vreu sè ni spuna d. e. cà acolo, a statu candu-va in tóta mandrí'a si avuti'a sa Apulum.

Colo in valea Somesiului remasitie imprasciate ne-aru dice sè intielegemu, cà acolo se inaltiá odata cu fala castelulu lui Geliu . . .

Dara cine le pôte astadi tóte affá, déca de

atâte si astfelu de vécuri chiar si ruinele au amutitu.

Ruinile din vécurile trecute tóte nici odata nu crediu sè le putem aduce la lumin'a d'ilei, d'abié o parte din acele va fi cu putintia; de si trecutulu natiunii nóstre, sangele stravechiloru nostri, este scrisu si cioplitu in acele ruine . . .

Éca una din acele naturale si nefrante legature ce ne léga cu atât'a putere de istoric'aglia a Ardélului. Éca un'a din milenariele suveniri si reminiscintie puternice, neinvinse, ce ne face pana in veci sè nu ne deslipimu de mam'a Daciei romaue, de Ardealu; sè ni iubimu cu focu scump'a natiune si pentru ea sè murimu si sè traimu.

Mandri'a si durerea fratiésca din seculi numerosi invertu anim'a si indreptu privirea fia carui sufletu romanu a supra acestui centru si foculariu.

Falnicii Carpati, acestu peptu uriesiu, cuprindu anim'a, si de la ei atêrna bratiele vigurose, pururea la panda, pururea gat'a a aperá cu hotarire la mórte clenodiulu, tesaurulu divinu alu corpului intregu.

A celoru d'antâiu nascuti vietuitori ai acestui pamentu a fostu si este cea mai santa detorintia a cunósce patri'a si istori'a ei. Si acésta detorintia neincungiurata este a nóstra. Fara cunoscinti'a patriei si a istoriei ei putina iubire póte fi pentru ele.

Irumpetorii precum si colonii conlocuitori ne-au intrecutu in acést'a directiunc. Cei ce cunoscú istori'a singurului poporu proscrisu in lumea moderna nici nu se voru mirá d'acést'a.

Astadi inse aru fi timpulu inca, a ne sufucá.

Scopulu acestui diuaru beletristicu, precum sciu, nu este a dá pàrtii celei mai mari a cetitoriloru sei, lectur'a lucràriloru ce nu sunt statorite in programulu seu.

Scrutàrile, studiele, eercetàrile si coniecturele serióse, si póte cà, seci pentru iubitorii de beletristica, aru avé loculu mai potrivitu in organe periodice, intemeiate spre astfelu de scopu numai.

Ce petrecere, ce interessu amu, va cugetá unu incarnatu literatunculu cufundatu in undele séu in eliseele romantieloru si noveleteloru, séu in vârtegiele baluriloru si a modeloru, cetindu despre caramide, óle, lampe, canne, pipe arse, nearse séu despre petre, fia de granitu, séu marmure, séu basaltu, séu ser-

pentinu si de ciocanele séu armele cioplite din acele.

Deci, cu voi'a mea, nici nu voiu incarcá pe nime nici cu neplacere, dara nici cu plesitate.

Si astfelu mi am propusu a incercá publicarea unei serie de tractate acomodate a supra unoru locuri si lucruri insemnate din Ardealu, necesarie pentru cunoscinti'a tierii.

Acestoru tractate am cutediatu a dá colectiv'a numire de „monumente istorice.“

Isvórele folosite sunt straine si cunoscinti'a propria din esperintia.

Crediu cà acést'a inca este unu privilegiu pentru a combate prin rectificare, unele gresielu, cu voia séu fara voia, a scriitoriloru straini.

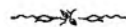
Cu tóte aceste, sciu, cà nime nu va fi dispusu a-mi face neplacerea sè crédia, cà monumentele tractate aru fi dóra tóte din Ardealu séu dóra chiar studie esaurite.

Pe scurtu, nisuinti'a mea este, in combinatiune cu indreptàrile gresieliloru din scrierile strainiloru, a face, dupa puteri, cunoscute tuturoru romaniloru necunoscutori, unele monumente istorice existente ale Ardealului din vremile mai putinu antice.

Observatiunile séu corectiunile informatorie si indreptatòrie a supra tractatelor publicate potu face numai si numai cele mai folositorie sierbitie intreprinderii si cetitoriloru.

Vomu incepe cu „cetatea Devei.“

Ionu Valeriu Barcianu.

M é s a d e c e t i r e.

Calindare romanesci, aparute la finea anului trecut pentru usulu anului curinte.

In fórte multe literature primele semne de viétia nationala s'au ivitu in publicitate prin calindare.

Ma, pana 'n diu'a de asta-di, sunt popóre, a caroru esistintia culturala abiá se manifestéza prin altu ceva, decátu prin niste calindare, cari aparu din anu in anu, facêndu atenta lumea, cà si acele popóre mai traiescu inca.

Si acestu fenomenu, dupa parerea nóstra, este unu ce fórte naturalu.

Natiunile, cari n'au inca de felu vr'o literatura, cu atâtu mai putinu vr'o cultura nationala: nici nu simtiescu indemnulu de a cetí ceva in limb'a loru stramosiésca, prin urmare nici nu potu produce diuarie séu carti, a

caroru aparintia si subsistentia cere unu publicu statornicu mai mare.

Cu tóte aceste inse sintiescu si ele trebu-inti'a de a avé o carte, in care sè fía insem-nate tóte serbatorile si tângurile lor; prin ur-mare dorescu si ele sè aiba unu calindariu.

Éta caus'a, pentru care, déca in casele poporatiunii din clasele cele mai de josu — gasimu o carte, apoi aceea de siguru este ca-lindarul.

Éta caus'a, pentru care si natiunile cari se afla numai la inceputulu infintiãrii unei literaturi : au totusi celu putinu câte unu ca-lindariu.

Noi Romanii inca amu trecutulu prin acestu processu de desvoltare; ma, déca amu examinã situatiunea mai strictu, amu puté díce, cà ne aflãmu tocmai in acestu stadiu alu progressu-lui literariu.

Si déca amu voi sè probãmu acést'a, amu constatã, cà de si avem mai multe feluri de intreprinderi literarie, totusi inca si acuma numai literatur'a nóstra calendaristica se bu-cura de unu spriginu mai caldurosu din par-tea publicului, numai calindare gasimu in cele mai multe case romanesce, si cà — prin urma-re — noi Romanii nu simtímu inca trebuintia generala, decãtu de calindare.

Inse nu voimu aducemu sè o judecata atãtu de stricta a supra nóstra, pentru cà nu voimu sè apãremu pré pessimisti.

Observãmu si constatãmu numai atãt'a, cà si la noi primele manifestãri literarie s'au facutu prin calindarie. Rechiamãmu in memo-ri'a cetitoriloru nostri calindarul lui Neagoe, aparutu in Buda inaintea de ast'a cu vr'o cinci-dieci de ani, care se afla si acuma in multe case romane, pastratu cá o suveniru scumpa din timpulu renãscerii literaturii nationale.

Ar fi interessantu sè facemu o asemenare intre calindarul lui Neagoe si intre cele ce aparura de atunce. Inse scopulu acestoru sire nu este acést'a. Ceea ce inse totusi trebuie sè accentuãmu câtu de scurtu, este, cà acést'a asemenare ar fi spre detrimentulu literatur-rii nóstre calendaristice de acuma, care de la Neagoe incóce nu numai cà nu a facutu nici unu progressu, dar in multe privintie a pro-dusu o decadintia mare.

De asta-data ne vomu ocupã numai de câte-va calindare aparute la finea anului es-piratu.

Cinci calindarie zacu inaintea nóstra pe mésa, candu scriemu aceste sire, si a nune : Calindarul pentru toti, Calindarul amusantu,

Calindarul basmeloru, — tóte trei aparute la Bucuresci in editur'a dloru Socecu et Comp., — apoi Calindarul Telegrafului, aparutu a-semene la Bucuresci, — si in sfirsítu Calinda-rulu scosu la lumina in Cernauti de Societatea pentru literatur'a si cultur'a poporului ro-manu din Bucovina.

Déca vomu face o revista a supra aces-toru calindare, càci altele n'au ajunsu in ma-nile nóstre, vomu vedé, cà in privintia este-riorului, a luxului, unele au facutu unu pro-gressu mare. Cele edate de dnii Socecu et Comp., mai alesu, au aparutu intr'unu costumu fórte elegantu. Ilustratiunile, reproduse in ele din diuariel straine, sunt frumóse. Inse in privintia cuprinsului avem mai multe nein-destuliri.

Nu ni place, cà in ele nu gasimu nimica instructivu; nimica, ce delectéza nu numai a-nim'a, ci si mintea, — adeca nu aprobãmu, cà ele au numai unu cuprinsu beletristicu si eschidu ori ce impartesiri enciclopedice.

Ceea ce inse ni pare si mai reu, este, cà si acestu cuprinsu numai beletristicu este in ma-re parte atãtu de frivolu, ataca si corumpe asiã de aspru bunulu gustu si moralitatea: in-cãtu trebuie sè ne ferimu a-lu dá in manile tinerimeii nóstre si mai alesu in a feteloru.

Si acést'a e o mare gresiéla la unu calin-daru, care este menitu sè fía cetitu de catra toti membrii unei familie.

Acésta se póte díce despre tóte calinda-rele aparute la Bucuresci; dar mai alesu esce-léza in acestu defectu „Calindarul Amu-santu“, in care espressiunile frivóle si obscene au ajunsu la culme. Umorulu este o arma fórte abila, dar periculósa. Celu-ce intrebuintiéza acésta arma, trebuie sè o scia manuí perfectu, càci la din contra, in locu de a folosí, elu va stricã fórte multu. Scriitorii acestui calin-daru pare c'au uitatu acésta sentintia vechia.

Inse nu! Ei nu facu umoru, celu putinu nu romanescu. Ar fi o mare gresiéla din punctu de vedere literariu universalu, si o rusine pen-tru noi Romanii in particularu, — a crede, cà umorulu in genere si in specialu umorulu ro-manescu ar consiste in a gramadí la olalta câte de tóte scene si espressiuni din cele mai murdarie.

Nu! Ast'a ar fi o compromissiune pentru sanetosulu si naturalulu umoru alu poporului nostru, care — precum se scie — are multa inclinatiune pentru acestu genu literariu.

Scrierile publicate in „Calindarul Amu-santu“ potu sè fía bine primite in cercurile

grisettelor; negăm înse categoric, că o astfel de carte ar pute obține intrare liberă în o societate bine crescută și care se respectă.

Si deca totuși ni s'ar răspunde, că la București d'ora acestu calendaru a fostu mai bine spriginitu din partea publicului: apoi nu ni-ar remane decătu să compatimim și să deplangem starea decădiută a vieții sociale, care nu numai toleră, dar încă ocrotesc astu-felu de întreprinderi.

Deca nu se p'ote dice în generalu despre literatura, că în ea nu se potu infatși decătu idei de acele, cari se potu pronunția în ori ce societate bine crescută: cu atât mai v'ertosu trebuie să se pretindă acést'a de la acela, care — criticându unele defecte sociale — vré să corege pe alții.

Sperăm, că în viitoriu se va tiné contu de acésta cerință; și credem, că dnii Socecu et Comp., cari prin edarea operilor complete ale celor mai renumiti autori ai nostri și-au câștigatu unu titlu la recunoscintia generală, se voru feri a-si mangi numele cu edarea unui calendaru, din care s'a eschisu bunulu gustu și simțiulu moralu.

Spaciulu nu ni permite a ne ocupă în specialu cu tóte calendarele de la București. Amu voitu numai să accentuăm acésta gresiéla comună a lor, — care compromite multu valoarea și celorlalte lucrări vrednice de cetitu în ele.

În sfirsitu revenindu la calendarulu Societății pentru cultur'a română în Bucovina, recunoscem cu placere, că acela corespunde deplinu misiunii sale și cu totu dreptulu se p'ote numi „Calendariu din Bucovina“, căci o reprezintă fidelu.

Spinu Ghimpeșcu.

Caletoria de pe pamentu în luna.

— Dupa JULES VERNE. —

(Urmare.)

Unu directoru de teatru, tocmai în Baltimore, spre a satirisa planulu de a caletori în luna, și permise a reprezintă cu alusiune pies'a „Multu sgomotu pentru nimica.“ Înse cutediarea lui produse asiá iritatiune mare, încătu publiculu mai că i prepadu teatrulu, — spintecă afisiile, și pretinse să se j'oce alta piesa.

Directorulu istetiu apoi reprezintă pies'a „Cum ti-pace“, — totu de Shakespeare.

III.

Parerea observatoriulu astronomicu din Cambridge.

Barbicanu voi să se apuce numai decătu cu cea mai deplină esactitate de realizarea întreprinderii sale.

Din caus'a acést'a, dinsulu — în contielegere cu comisiunea — se grabi a cere parerea astronomilor de la observatoriulu din Cambridge (statulu Massachusetts), relativu la cesțiunea astronomică a planulu și la posibilitatea esecutării aceluia.

Acestu observatoriu astronomicu e celu mai renumitu în statele unite; invetiatii cei mai vestiti se afla adunati la acea universitate; aice este și acelu tubu giganticu, prin care se potu vedé petele de negura ale Andromedei, și prin care Clarke a descoperitu lunile din Sirius.

Directorulu observatoriulu a tramisu lui Barbicanu acestu răspunsu instructiv:

„La recercarea dtale din 6 l. c. grabescu a răspunde următoriele:

Mi-ai facutu aceste întrebări:

Antâiu: Este óre cu putintia a impuscă în luna vr'unu glontiu?

A dóu'a: În ce departare, calculata câtu se p'ote de precisu, se afla lun'a de la pamentu?

A trei'a: Cătu timpu se cere, că unu glontiu cu iutiél'a trebuinciosă, să póta sosi în luna; și prin urmare, în ce timpu trebuie pornitu acél'a, că să nimeresca lun'a într'unu punctu ficsatu înainte?

A patr'a: În ce timpu va fi lun'a în pozițiunea cea mai favorabilă, că glontiulu să póta strabate la ea?

A cincea: Spre ce punctu alu ceriului va trebui tinitu cârmuitoriulu tunului cu glontiu?

A siiesa: În care punctu alu ceriului va stă lun'a în momentulu pornirii glontiului?

Éta răspunsulu meu la tóte aceste:

La întrebarea prima: Deca este cu putintia a impuscă în luna vr'unu glontiu?

Da. Este cu putintia, deca vomu fi în stare a dá glontiulu trebuincios'a iutiéla de pornire, și a nume că în secund'a cea d'antâiu să percurga 12,000 yarde. S'a calculatu deja, că acést'a iutiéla e de ajunsu.

(Va urmá.)

RANELE NATIUNII.

— Romann, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare)

— Da, da! — exclamà cu entusiasm Cimbrodu. Unu comite supremu romanu in comitatulu nostru! Ce fericire va sè fia ast'a pentru noi! Gandesce-te la ast'a, frate Stefane, si nu mai stà pe gânduri!

— Si-apoi sè te urci la o astu-felu de demnitate in asià etate tinera! — adause Bumbescu. Ce indestulare va sè produca acést'a pentru tine si pentru tóta famili'a. Atunce vei putè recompensà si ostenél'a nôstra.

— Nu vei fi silitu sè lucrì, cá acuma, — dise Cimbrudanu, — ci vei fi stapanu a supra domniloru.

— Si eu totusi nu potu sè primescu propunerea, càci consciint'ia in continuu m'ar acusà, cá mi-am parasitu principiulu.

— Dar tu nu-lu vei parasì, — disera amicìi sei amendoi de odata.

— Nu credeti! Spre a putè face acea cariera, profesiunea mea de credintia politica inca ar trebui sè tréca prin mari straformari. Si la ast'a nici decátu nu potu sè-mi dau consintiementulu!

— Nici nu trebue, càci n'ai sè treci prin nici o straformare, ci vei remané totu numai moderatu, cá pan'acuma.

In momentulu acést'a éراسى batù cine-va la usia, si intrà parintele protopopu Sempronie Plopeseu.

— Abià am auditu noutatea importanta, — grabi elu sè dica, — indata am alergatu aice, sè v'o spunu.

— Si totusi ai intardiatu, — lu-intrerupse Cimbrudanu. Noi amu impartesitu deja tôte lui Stefanu.

— Asià dara, — reluà éراسى vorb'a protopopulu, — nu mi-a remasu, decátu sè gratulezu si eu fratelul Stefanu la acésta inaintare extraordinaria.

— N'ai la ce, — respunse Stefanu, — cu n'o primescu.

— Nu-u-u! — se mirà santi'a sa.

Urmà o pausa scurta.

— Frate Stefane, — incepù éراسى protopopulu, — momentulu e santu. De la decisiunea ta de acuma atèrna fericirea Romaniloru din acestu comitatu. Descendintii divului Traianu cu ochi lacrimati privescu la tine, asteptandu mantuinti'a loru. In numele romanismului sacru si eternu, te rogu, primesce!

— E bine dara, primescu! — dise Stefanu.

Óspetii lui toti exclamara de odata:

— Sè traiésca!

— Dar eu o conditiune, — adause elu.

— Si aceea? — intrebà Plopescu.

— Déca socrulu meu va renunçià, càci — firesce — eu in contra lui nu me potu candidà.

— Primimu! — strigara toti.

Apoi stringèndu pe ròndu man'a lui Stefanu, se departara iute.

Dinsulu nu-si putù esplicà de felu, cá pentru ce s'au departatu amicìi lui asià iute?

Pentru ce?

Pentru cá aveau sè indeplinésca rolulu de raportori.

Esindu de la Stefanu, ei se dusera numai decátu la otelu, unde corifeii magiariloru i asteptau.

Spunendu, cá Zimbrfanu este decisu a primì can-

didatur'a, aceia surisera cu bucuria, si disera intru sine:

— Primulu pasiu!

Apoi adausera:

— Déca Zimbranu voiesce a primì candidatur'a, Albinescu va renunçià de siguru in favorulu lui, pentru cá este fiutoriulu seu ginere. E bine, déca Albinescu, omulu celu mai poporulu si mai iubitulu alu Romaniloru, va fi dalatoratu, fatia de altu candidatu vomu putè sè lucràmu cu multu mai usioru si multu mai siguru, cá in sfirsitu sè putemu reesi cu candidatulu nostru!

Inse ei nu descoperira Romaniloru acésta intentiune.

Acelora li respunsera astu-felu:

— Ni pare fòrte bine, cá Zimbranu a primitu candidatur'a. Pe dinsulu si noi lu-vomu sprigini cu tôte puterile. Traiésca dara candidatulu tuturoru, Stefanu Zimbranu!

— Traiésca! — exclamara Romanii presinti cu cea mai mare bucuria.

Dupa aceste toti se dusera la cina in sal'a cea mare a otelului, unde se adunà unu publicu numerosu, si unde — firesce — vini apoi si o banda musicala tiganésca, spre a desfeté publiculu cu melodii magiare si romane si spre a cantà „tusiu“ dupa fia-care toastu.

Petrecerea in scurtu timpu deveni fòrte animata, toasturile de fratietate nu mai voira sè incete, ungerii apucara sè toasteze in limb'a romana; culmea de decóre a seratei inse fu momentulu, in care Bumbescu — cunoscutu pan'atuncea cá unu ultra-romanu — incepù sè tina unu toastu, prin care sustinù cu multu succesu, cá Romanii trebue sè rumpa cu program'a loru pronunçiata nationala de pan'acuma, si sè inaugureze o politica mai sanetosa, mai corespundiatória si mai moderata.

Resultatulu acestui toastu fu, cá ungerii lu-apucara pe umere si lu-purtara giuru-impregiuru prin sala; ér tiganii intonara numai decátu marsiulu lui Mihaiu Vitézulu, dupa care — cá infratirea sè se esprime si prin musica — ei cantara marsiulu lui Rákóczy.

Ér pana candu aceste se 'ntemplara, unulu dintre ungeri se aplecà la urechi'a lui Bumbescu si i siopti încetu:

— Fòrte bine ai vorbitu, frate! Prin ast'a ai câstigatu pe toti ungerii. Purcede asià totu inainte, si postulu de vice-comite — ce-ti promisera mu — de siguru va fi alu teu!

VI.

La marginea prepastiei.

Pana candu amicìi lui Stefanu dimpreuna cu ungerii si-petrecura pana tardiù asià de bine la otelu, pana atuncea dinsulu veghià in nedormire si cuprinsu de meditatiunile cele mai adanci.

Elu avea unu lucru fòrte grabnicu, sè faca o replica intr'unu procesu, totusi dupa departarea amiciloru sei nu-si continuà lucrarea.

Insedaru se puse la mésa, cá sè scria, fu silitu numai decátu a depune condeiulu, càci ideile lui nu se grupau in interessulu replicii la care voià sè lucre, ci acele sborau pe alte plaiuri, multu mai placute si seducatórie.

Elu si-recapitulă in memoria toate cuvintele, — câte pronunțarea înainte a lui tocmai in momintele trecute Bumbescu si Cimbrudănu. Si-aduse a minte, de propunerea acelora de a fi deputatu, de promisiunea facuta de unguri, că dupa alegere numai decătu lu-voru numi comite-supremu : si toate aceste i tulburara liniscea sufletului, si i creara in internulu seu o multime de visuri din cele mai incantătoare.

Dinsulu, de si eră diligentu, inse lucrulu celu multu, ocuparea-i nentrerupta in cancelari'a-i desu cercetata, începura deja a-lu obosi, si de multe ori si-doriă o viață mai comoda, precum au si altii, cari totusi traiescu bine.

Si éta acuma numai de la elu atârna să se pōta realiză acēta dorintia a lui !

Omeni cu influintia mare, o partida numeroșă, ma dōra unu cereu intregu in unanimitate vine a-i oferi candidatur'a de deputatu.

Alegerea lui dara ar fi sigura !

Si dēca ar fi alesu, elu ar putē duce o viață mai comoda, căci deputatii n'au asiă multu lucru ; ma inca ar putē să jōce unu rolu mare, căci positiunea-i i-ar oferi terenu si ocaziune.

Si elu ar si jocă, pentru că are curagiu, talentu si ambitiune. In scurtu timpu ar deveni unu omu cunoscutu in tota țier'a, diuarele aru bucină numele lui si toti i-aru pronunțā numele cu stima si respectu.

Ce mare deosebire ar fi intre viața lui urmatōria si intre aceea de acuma !

Atunce ar fi unu barbatu cunoscutu in tota țier'a, începudu din cercurile cele mai inalte si pana la cele mai de josu, figurandu in totu loculu cu succesu si facēdu efectu mare.

Er acuma este unu simplu advocatu provincialu, care se perde in pulverea acteloru si nu-lu cunōsce decātu numai comitatulu seu, sēu celu multu câte unu jude de la forurile de apelatiune, care i referēza procesele.

Nu este greu a alege, care din aceste două trairi ofere mai multa placere ?

Inse promisiunea i oferiă o viață si mai placuta decātu ceea a unui deputatu, o activitate mai impositanta, unu rol si mai stralucitu !

Amicii lui i impartesira, că ungurii sunt decisi a-lu numi nu peste multu comite supremu in comitatulu lor !

Acēta eră o promisiune atātu de seducătoria, care a intrecutu toate visurile sale cele mai cute-diatōrie !

Elu comite supremu ! Unu tineru, abia de treidieci de ani si inca Romanu, la acēta demnitate inalta ! Ast'a inca nu s'a pomenitu !

Stefanu se preambli esaltatu prin odai'a sa, pana candu prin mintea sa trecura mii si mii de idei, cari toate i descriau prin colori viue si in florilate schimbarea gigantica, ce ar intră in traiulu seu, dēca ar a-junge comite supremu !

Primulu omu in comitatu, membru alu casei magnatiloru, omu respectatu chiar si la curte ! Éta ce avea să devina elu atunce !

Pe cine n'ar amagi ore acēta stralucire, acēta escelare si respectare ! ?

Stefanu eră unu omu tineru. Tinereti'a nutresce multe visuri si illusiuni frumoșe, si este foarte capabila de a cuprinde impressiunile de insufletire si in-

spiratiunile de entusiasm. Prin urmare nici elu nu putu remanē rece si d'a nu se bucură din totu sufletulu se de acēta surprindere neasteptata, ce i se pregati — din partea amiciloru si binevoitoriloru sei, cum cugetă.

Se simti dara foarte fericitu, si sub impressiunea acestui simtiementu si-creă o multime de planuri frumoșe pentru viitoriu.

In decursulu meditatiuniloru sale dinsulu uită de totu partea politica a cestiunii, ceea ce la inceputu lu-indemnă d'a refusă propunerea amiciloru sei, des-approbandu aspru portarea acelora.

Numai intr'unu tardiu si-aduse a minte, că dreptu schimbu pentru acēta recompensa escelenta dinsulu va trebui să sacrifice profesiunea sa politica, programulu seu de nationalistu pronunțiatu.

Si la inceputu acēta idea i turbură fericirea. Se acusă pe sine, că si dinsulu va face parte din acei slabi la angeru, cari pentru o distinctiune ore-care au fostu capabili a-si renegă totu trecutuloru. Si atunce apoi nu va mai fi stimatu ca acuma, ci toti lu-voru batjocori si despretiui că pe unu ticalosu.

Nu, nu ; elu nu va fi in stare a suportă acēst'a, prin urmare, ori câte fericiri se-i promita starea de deputatu si demnitatea de comite supremu, totusi va refusă de a le primi, si va remanē ce a fostu si pan'acuma, unu advocatu provincialu, dar omu stimatu !

Inse acēta hotarire nu avu o durata lunga, că-ci elu continuă astu-felu :

— Inse ce vorbescu de aceste ? Eu nu voiu produce nici o cauza, că publiculu romanu se me pōta acusă de renegarea principiiloru mele. Voiu tinē totu-de-una la program'a nationala, si celu multu numai in privinti'a tactului voiu adoptă o schimbare. Dar ast'a va fi spre folosulu natiunii. Timpulu vorbeloru mari a trecutu ; de acuma inainte si noi Romanii trebuie să ducemu o politica mai inalta !

Si prin aceste vorbe liniscitu in cătu-va se culcā, inse tota noțtea nu fu in stare să adōrma, căci ori cătu de tare se nisuiă dinsulu se-si impace consciinti'a, totusi aceea viniă se-lu totu acuse cu felu de felu de presupuneri si vorbe iritatorie.

In sfirsitu, dimineti'a se scolă si luandu-si o birja, plecā la fiitoriulu seu soeru, hotaritu de a-lu rugă să renuncie la candidatura, căci in casulu acel'a va primi elu, carele cu o programa mai moderata va putē fi alesu prin aclamatiune.

Eră pe la mieidia-di candu dinsulu sosi la Pruneni. Aurora, care siedeä totu la ferēsta, lu-zari inca de departe, si pe candu trasur'a lui Stefanu sosi la casa, ea se află deja in pōrta.

Mirii se revediuera cu cea mai mare bucuria, apoi vinira si parinti, cari asemenea se bucurara de sosirea lui Stefanu, si ast-felu toti se simtira cătu se pōte de bine.

Tinerii începura a conversă vialu, că-ci ei aveau d'a-si comunică multe de toate, de multu nu se vediuera, tocmai de trei zile.

Cam peste o ora inse Stefanu disc Aurora, că are să vorbeșca ceva seriosu cu tat'a ei, deci se duse in odai'a lui, unde nu eră altulu afara de ei doi.

— Apoi ce nou este pe la voi ? — începū betranulu conversatiunea.

— Tōta lumea se ocupa cu pregatirile pentru alegerile de deputati, — respunse Stefanu.

— Si-apoi ce dîcu ungerii ?
 — Unu lucru mare.
 — Ce ?
 — Că pe dta nu te voru alege.
 — Ast'a nu me surprinde. Dar nici nu me spariu de ea. Nu atârna multu de la ei. Sunt putîni in cercu.
 — Cu tôte aceste, eu gandescu, că dînsii potu sè strice multu.
 — Dar nu potu sè impede reesîrea mea.
 — Ba dóra potu si ast'a, căci puterea este in man'a loru.
 — Inse alegatorii sunt ai mei, căci ei sunt Romani.
 — Ce folosu, déca dînsii nu voru avé curagiulu a sustîné convîngerea loru ?
 — Ce felu ? Tu credi, că dînsii voru fi atâtu de ticalosi, încátu se voru pitulá.
 — Mai multu.
 — Ce ?
 — Eu sum convinsu, că ei voru fi in stare a si votá in contra dtale.
 — Nu credu ! Ast'a ar fi o mare lasitate. Poporulu nostru nu pôte sè fía capabilu de asiá ceva.
 — Poporulu nu ar fi, conducatorii lui . . .
 — Apoi ce-mi pasa de ei ? Eu me radiem pe poporu. Acest'a e bunu. E dreptu, că de unu timpu încóce unii fii ai lui, cari se numescu „inteligenti“, abuséza de acésta bunetate, si pentru interessulu loru personalu lu-conducu de multe ori pe căile cele mai periculóse, ma sunt in stare a-i vinde drepturile cele mai sante ; totusi credu, că de asta-data — ori câtu s'aru opintí — n'aru reesi.
 — Te insieli.
 — Tu credi dara, că si poporulu me va parasí ?
 — Da.
 — Pentru ce ?
 — Pentru că elu te-a si parasitu.
 — Nu credu.
 — Mi-poti crede. Am trecut prin unele sate, si am auditu insu-mi, că loru nu le trebuesci.
 — Acelora, pe cari atâtu de multu i iubescu ?
 — Da.
 — Pentru cari atât'a am luptatu ?
 — Asiá-i.
 — Si pentru cari atât'a am sacrificatu ?
 — Aceia.
 — Me iértá, Stefane, dar nu credu. Nu potu, nu vreu sè credu. De asiu fi capabilu a presupune acést'a, ar trebui sè-mi para reu de totu simtiementulu, ce am nutritu in peptulu meu pentru acestu poporu, si de totu pasiulu, ce am facutu in interessulu lui, — ar trebui sè desperu de sórtea dînsului, si sè dîcu, că poporulu care nu e in stare sè apretiuísca pe cei ce lu-cra in folosulu lui, nu e vrednicu de viétia, căci nu are consciint'a missiunii sale.
 — Durere, poporulu nostru nu este inca in stare sè apretiuísca pe barbatii sei, cu tôte aceste inse eu nu desperu de viitorulu lui. Incetulu cu incetulu i se voru deschide si ochii lui, si atunce va sci sè faca deosebire intre cei ce lu-iubescu sèu numai fatiarescu acést'a. Dar pana atunce va trece unu timpu indelungatu, si inca multi lu-voru seduce.
 — Multi, pentru că tóta educatiunea nóstra nationala a pornitu pe o cale gresita. Tinerimea nóstra imbratisiéda mai tóta o singura cariera, cea juridica,

in locu de pasi si pe altele, cari asemenea promitu folóse. Si fiindu că multi tineri de ai nostri esu din poporu sèu din alte familie sarace : pe candu dînsii si-termina scollile, noi n'avemu altu folosu, decátu că ni s'a mai inmultitu numerulu proletariloru. Acestia apoi striga : pane, pane ! Si că sè nu móra de fóme, unii sunt gata a primí ori ce rolu rusinosu. Ei sunt sbiciulu unei natiuni, căci nu se multiamescu numai de a puté traí, dar apoi — capetandu pofta de mancare si neplacéndu-li a lucrá — vreu sè se si imbuibe, si atunce apoi — numai că sè-si realizeze scopulu — nu se sfiescu a vinde si cele mai sacre interesse nationale.

— Si fiindu că scii acést'a, mai credi, că este cu neputintia sè cadi la alegere ?

— Cu neputintia chiar nu este, inse . . .

— Asiá dara eu, in loculu dtale, nu m'asiu espune. Ori si cum, o cadere totu-de-una provóca risulu si sarcasmulu partidei contrarie. Si ast'a nu mi-asiu causá-o cu sciint'a.

— Va sè dîca, sè repasiescu ?

— Da.

— Ungurii mi-au facutu deja acésta propunere, inse am refusatu-o.

— Paguba.

— N'am pututu sè respundu altu-felu, căci mi-am datu cuventulu Romaniloru.

— Dar déca Romanii ti-arú deslegá deoblegamentulu cuventului datu ?

— Atunce m'asiu supune.

— Asiá dara poti renuciá cu tóta liniscea su-fletésca. Tocmai a séra au fostu la mine câti-va amici, cari mi-au impartesitu, că din punctu de vedere politicu mai innaltu Românii au facutu unu pactu cu ungerii, in privint'a persónei fitoriului deputatu. Romanii voru retrage candidatur'a dtale si se voru invoi toti a alege pe altulu dimpreuna cu ungerii, adeca prin aclamatiune.

— Pré bine.

— Inse acél'a trebuie sè adópte o programa . . . cum asiu dice . . .

— Di-i pe nume : anti-nationala ! Adeca sè-si renege sangele, numele si aspiratiunile cele mai sublime. Sè nu accentueze nici odata, că e Romanu, ci sè figureze totu-de-una cá unu incarnatu magiaru ! Avutu-amu destui de acestia !

— Nu se poftesce acést'a. Totu ce se cere, este, cá dînsulu sè fía mai moderatu.

— Intielegu. Adeca sè nu-si innaltie graiulu nici odata, nici pentru nici contra, ori câtu de tare ni s'aru atacá interesele nóstre nationale. Cunoscú si de acestia. Ei la noi vreu sè tréca de buni Romani, ér la ungeri de mari patrioti ; dar in realitate nu sunt decátu niste instrumente órbe si — fara sufletu.

— Éراسi gresiesci, iubite tata ! A fi moderatu, nu va sè dîca a fi unu instrumentu.

— Nu, in intiesulu generalu alu cuventului. Inse precum se esplica acél'a la noi, este inca si mai multu. De aceea éta ti-declaru, că eu nu voi renuciá decátu numai in favorulu aceluia, care va aderá la programulu nostru nationalu.

— Va aderá si acél'a, numai in tactica va fi mai moderatu.

(Vá urmá.)

S A L O N U :

Calindarul septemanei.

Duminec'a lasatului de carne, Evang. Matheiu Cap. 15 st. 11--45.

Dumin.	8 20 Sf.M.Mart. TheodoruStratilat. (L.s.car.)
Luni	9 21 Sf. Mart. Niceforu.
Marti	10 22 Sf. Ierom. Haralambie.
Mercuri	11 23 Sf. Ier. Blasiu si Sta Teodora.
Joi	12 24 Sf.Par.MeletieArch.Antiochiei cei mari.
Vineri	13 25 Cuv. Par. Martinianu.
Samb.	14 26 Cuv. Par. Auxentiu.

Adeverulu sub masca.

Timpurile se schimba foarte, si cu ele si noi omeni ne stramutam. Vioiciunea de de multu par' ca a disparutu din lume; petrecerile nu mai sunt asiá de animate, balurile devinu totu mai rare. Nu sunt bani séu omeni au devenitu mai seriosi?

Ce voiesci tu, Carnevalu, stravechi'a inventiune a Italiei sudice, ce cauti tu ca unu Anachronismu viu in nordulu nostru plinu de néua, feru si lipsitu de sange?

In venele Romaniloru vechi curgea unu sange ferbinte, care a creatu istori'a universului. Rapirea Sabineloru este principalulu capu-de-opera alu galanteriei cu sange ferbinte, de care s'a insemnatu candu va in cronicile popóreloru. Si Sabinele s'au aflatu foarte bine la rapitorii lor.

In Roma republicana, care a nascutu cuventulu liberu, s'a escatu si libertatea masceloru. Sclavulu a pututu sé spuna domnului seu — contrariulu contrariului, amicul amicului — adeverulu celu mai curatu.

Acést'a s'a facutu in Roma vechia. In cea noua s'a introdusu in glumele masceloru unu nou elementu vivificatoriu, femeia, si Carnevalu si-a serbatu desteptarea sa spre a nu mai apune in veci.

Carnevalu e serbatórea libertatii, a vorbei libere, a adeverului deschisu.

In Italia galanta timpulu masceloru a fostu serbatórea cea mai iubita a amorosiloru. Pe cari nascerea, averea, religiunea, positiunea, parti'da si alte mii de consideratiuni in alte timpuri i despartia, — in libertatea masceloru toti puteau conveni. Ceea ce amantulu de alta-data nu cutezá, putea sub scutul mascei. Aice si-descoperia elu amorulu, cerea iertare, intrigá, delaturá pedecele, aice puneá tóte in miscare spre a cástiga anim'a adorata. Interessantulu velu alu mascei acoperia tóte. — câte nu erau iertate a esi la lumina.

Ah! Si barbati insielati scieau sé povestésca câte ceva despre minunile timpului de masce!

Epistole parfumate, panglice, flori faceau post'a intre anima si anima; Carnevalu oferia totu-de-una sujetele cele mai frumoase pentru novele, romanuri si drame.

Cea mai frumoasa drama a lui Shakespeare si-trage originea dintr'unu balu mascatu. Inse amoruri ca a lui Romeo nu existu in lumea moderna, si ascultandu-lu acuma de pe scena ni pare o frumoasa poveste.

Mascaradele nostre au devenitu foarte blande. Passiunile nu mai existu, si spiritulu a amortitu.

Inse partea cealalta a libertatii masceloru, vorb'a libera sub scutul mascei, dora s'a pastratu si in dilele nostre?

Ce e dreptu, in spiritulu si verva, in vorbe cam pré ioviale, esceléza si ale nostre „dames en masque.“ Noi insi-ne amu intelnitu câte-va foarte incantatorie masce, cari erau informate despre multe de tóte, si aveau unu spiritulu foarte bogatu.

Si déca cu tóte aceste balurile mascate de la noi nu inflorescu, caus'a este numai lips'a curagiului de a spune adeverulu.

Noi suntemu asiá de bine crescuti, incátu consideramu ori ce adeveru dreptu o necuviintia. Nu cunoscemu pretiulu si placerea adeverului, si nu gasimu spiritulu si delicat'a forma spre a-lu spune.

Câte cadre ofere masca pentru o petrecere buna! Cu câtu mai bine poti spune câte o piscatura, decátu sub mant'a anonimitatii. Cátu de frumosu se potu descrie defectele cuiva, fara ca acela sé póta avé dreptulu a se superá pe noi!

Precum se scie, nu este mai mare placere, decátu a ni spune recipocu adeverulu. Ast'a e caus'a, ca publiculu din teatru nici odata nu aplaudéza mai cu focu, decátu atunci, candu cine-va spune cuiva parerea sa netedu. Aduceti-ve numai a minte de scen'a din dram'a „Maria Stuart“ de Schiller, in care Maria Stuart si-versa amaraciunea sufletului inaintea rivalei sale, Elisabeta!

Balulu mascatu represinta adeverulu nu in forma séca, ci i spirituala. Inse amendoi, barbatu si femeia, déca se intelnescu sub masca, trebue sé se prícepa a intrebuintia umorulu, a intielege puterea si ascutitulu cuvintelor, a prinde sagét'a si a-i indoi vârfulu, mai nainte de ce ar impunge. Celu ce considera aceste ca pe niste vorbe serioase, acela pentru petrecere e perdutu.

Carnevalu areta fetie schimbatorie. Unu omu de societate nici odata nu trebue sé se sápere pentru adeverulu auditu de sub masca, la din contra ajunge de risu.

Mascarilu.

Calico-balul.

Domnule redactoru!

In totu carnevalu acest'a nu ti-am scrisu inca nimica, ierta-me dara sé-ti trimitu acestu telegramu cali-confusu din calico-balul, din redutul Budapestei, unde me affu acuma.

Tóte salele sunt indesuite calicolossalu. Calicondolamu cu tota seriozitatea calicomica pe tóte acele dame inzestrate cu calicoafure innalte, cari nu calicovenira in acesta caliconferentia calicompleta si calicomunistica, pentru ca si ele ar fi remasu foarte calicotentente.

Intregulu calicongressu alu barbatiloru se affa aice, precum calicorifeii teatreloru, asiá si caliconsullii calicorporiloru legiuitorie; si din caliconverstiunea a-cesta calicomunardica nu isvorí nici unu caliconfliktu.

Firesce, caliconstantii cercetatori ai baluriloru, cari calicosta tóte calicomplacerele nici de aice n'au pututu sé lipsésca.

Caliconditoreinlu este etâtu de plinu si sgomotulu atâtu de mare, încâtu din Caliconzert-musik abiâ putemu audi câte unu acordu.

Caliconstatu mai departe unu calicontingentu destulu de caliconsiderabili de masee.

O masca inezestrata cu calicorale este de siguru princess'a Calicoburg.

Caliconversatiunea e incalicomparabila, plina de calicomplesantia.

Am vedintu multi caliconcessionari din timpii mai noi, cari inca totusi n'au facutu nici unu caliconcursu.

In sfirsitu inse câte-va dame calicostumate facura o incaliconvenintia, ceca ce produse o scena calicondolabila si caliconfusa, încâtu erâ p'aci sê chiane multi unu caliconstabler.

Figaro.

CE E NOU?

Maj. Sa regin'a va plecâ la inceputulu lui martisioru in Anglia, spre a vedê pe soro-sa, principess'a Matilda maritata contess'a Troni. Maj. Sa va luâ partesi la niste venatoriie ce se voru arangia atunce de aristocrati'a englesa.

Cum a devenitu imperatês'a Elisabeta soci'a imperatului Franciscu Iosifu, se povestese de eatra unu diariu din New-York astu-felu: Imperatulu Franciscu Iosifu avea sê-si incredintieze de soci'a pe sor'a mai mare a imperatess'e Elisabeta, care mai tar-din se maritâ dupa Franciscu regele Neapolei si care — precum a descri's'o decanulu pressei romane dlu Baritiu in nrulu 1 anulu 1865 alu foii nôstre — la asediulu Gaetei s'a purtatu atâtu de eroicesce. Intr'una din dile Franciscu Iosifu merse in castelulu unchiului seu, câ sê-si cunôsca mirês'a. Principess'a Elisabeta erâ între tôte surorile sale cea mai frumôsã si tinera; din caus'a acêst'a i se ordonâ sê nu se arete in totu decursulu petreerii acolo a mirelui. Inse principess'a, care abiâ trecu de 15 ani, erâ viala si doriâ tare sê vedia pe imperatulu. Deci se ascunse de dupa o perdea, pe langa care avea sê trêca dinsulu. Cum imperatulu trecu pe langa perdea, ea — bucurandu-se de succesulu planului seu — sarî numai decâtu la mijlocu si esclamâ: „Unchiule Francisce! Am voitu sê te vediu, dar fiindu câ acêst'a mi s'a opritu, m'am ascunsu aice, câ totusi sê te vediu!“ Junele imperatu indata se inamorâ de ea, si luandu-o de bratiu, o conduse in salonulu de conversatiune, unde — spre uimirea tuturoru consangeniiloru si curteniloru — o recomandâ câ pe imperatês'a austriaca si mirês'a-i logodita!

Corpurile legiuitorie. Camer'a deputatiloru in septeman'a trecuta a desbatutu si primitu proiectulu de lege pentru eternisarea lui Franciscu Deák. Numai stang'a estrema l'a respinsu. Dintre deputatii romani nu nai dlu Georgiu Popu a votatu in contra, ceialalti s'a l'au votatu, sêu nu au fostu de fatia. Apoi camer'a a trecut la desbaterea proiectului de lege pentru administrarea dârilor. — Cas'a magnatiloru inca a tienutu siedintie, ocupandu-se cu proiectulu de lege pentru administratinnea comitatelor.

Camer'a Romaniei n'a votatu intregu creditulu cerutu de 5.600,006 lei pentru completarea armelor,

ci numai patru milióne. Precum anuncia telegramele, in Romani'a mica se concentra doue divisiuni complete, spre a observâ armat'a turcêsca, ce se aduna la Vidinu. Se afirma si aceea, câ Romani'a ar fi refusatâ d'a mai platî Turciei tributulu de 80 mii galbeni.

Paragrafulu detorasiloru. Se scie, câ unu § alu legii de compatibilitate ordóna, câ ori care deputatu dietalu, ale caruia diurne voru fi secestrate in decursu de trei luni, sê fia silitu a-si depune mandatululu. Pan'acuma diurnele a trei-dieci de deputati, (intre cari si doi Romani,) fure secestrate; inse toti complanara trêb'a cu creditorii loru, numai unulu nu puti, Huszár Imre. Elu dara si-a datu dimissiunea.

Schimbare ministeriala. Ministeriulu din Romani'a a trecut prin strafomare, dlu Maiorescu — in urmare votului de blamu — a dimissionatu. In loculul seu la culte a intratu dlu Carpu, dlu Balaceanu la esterne si Stratu la finencie.

Unu duelu la Bucuresci. Dlu Bonifaciu Florescu si dlu I. Vacarescu au duelatu dilele trecute in siosêu'a de la Bucuresci. Pistolulu dlui Florescu a plecatu, fara a atinge pe dlu Vacarescu; pistolulu dlui Vacarescu n'a luat focu. Dupa aceste duelantii si-au datu man'a si s'au impacatu.

Mediculu lui Deák. Maj. Sa regele a distinsu pe mediculu din Budapesta, dr. Sebastianu Kovács, cu crucea mica a ordinului St. Stefanu, pentru meritele sale câstigate la curarea lui Franciscu Deák.

Unu membru fondatoriu priu remasiagu. Doi juni romani insoratiei din Alba-Jul'a facura acelu remasiagu interesantu (deosebitu pentru dame), câ ace'la, carele din ei doi mai tardiu se va insorâ, sê fia datoriu indata dupa casetori'a celualtulu a se face membru fondatoriu la Asociatiunea transilvana pentru literatur'a si cultura poporului romanu, depunendu taes'a de o sutã de florini v. a. indata la directiunea asociatiunii. Numele remasitoriloru de astadata luteracemu, inse la timpulu seu nu vomu intardiã de o parte de-a numi si pe noulu membru fondatoriu alu numite asociatiunii, ér de alta parte de a publicã si hymenulu noului casetoritu fericitu.

Lupii s'au sporitu grozavu in tôte partile, câ-ci de candu s'a introdusu legea cea nôua, armele s'au raritu tare.

Pentru campulu luptei in Hertiegovina se cauta medici cu platile cele mai bune. Corespundintii diariiloru straine tramitu impartesiri infioratorie despre starea nefericitiloru raniti lipsiti de ajutorie medicale.

Unu Mathusalem nou. In orasiulu Restina, din Brazilia, traiesce unu omu cu numele Iosifu Corhiuho, care e de 182 ani si se bucura de sanetatea cea mai perfecta. Numerulu familiei sale se urca la 295. Are 42 de prunci, ceialalti totii sunt nepoti si stranepoti. Elu a avutu siese muieri.

C a r n e v a l u.

La archiducele Iosifu in Buda a fostu in septeman'a trecuta unu balu stralucitu, la care a participatu mai alesu aristocrati'a. S'a intemplatu si o nenorocire, baronês'a Fejérváry a cadiutu si si-a frantu piciorulu.

La Timisióra se va tiné in 12/24 fauru unu balu in sala Bereriei (Fabrikshof). Vinitulu curatu este menitu in favorulu ambelor scóle romane din Fabricu.

Casin'a din Codiea tinu in lun'a trecuta unu balu frumosielu. Durere inse, ca prin portarea unora, cari vinira cu revolverulu, in sfirsitu petrecerea deveni scandalosa.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu N. Bugariu parocu alesu in Beregsu (Banatu) s'a cununatu cu domnisor'a Olga Isfanescu, fiic'a domnului preotu Constantinu Isfanescu din Secusigiu.

Dlu Traianu Bartolomeiu Metianu s'a cununatu cu domnisor'a Mari'a Eufrosin'a J. Tipeiu, la 8/20 februaru, in Sas-Sebesiu.

Biserica si scola.

★ **Premiu pentru o predica.** Redactiunea „Predicatoriului“ din Gherla anuncia concursu pentru cea mai buna predica ocaionala. Premiulu e 5 galbeni, terminulu 30 martiu a. e.

Societati si institute.

★ **Asociatiunea transilvana** publica prin unele diuarie doue concursuri. Unulu pentru o carte agromonica, care se tracteie despre toti ramii economiei de campu, formandu unu volumu de 20-25 cole tiparite cu ilustratiuni; premiulu e 500 fl., terminulu 31 decembre 1877. Alu doile concursu se publica pentru elaborarea celei mai bune carti de igien'a poporala; premiulu e 50 galbeni, treminulu 31 dec. a. e.

× **Institutulu vaccinalu** din Bucuresci ni-a trimisu statutele salo. Din aceste aflamu cu placere, ca in vederea pericolului, ce versatulu causeza omenimei, unu numeru indestulu de mare de medici si particulari din Bucuresci, s'au insotitu cu scopulu de a feri societatea de niste afectiuni, cari aducu mii de victime. Directorulu institutului e dlu dr. Dimitriescu-Severeanu.

Literatura

„**Sclavulu Amoruului**“, romanu originalu, in trei tomuri, de Iosifu Vulcanu, a aparutu de sub tipariu completu. Pretiulu opului intregu este 3 fl. Se afla de vendiare la redactiunea acestei foi.

La redactiunea noastra se mai afla de vendiare urmatorele carti, pe cari abonantii nostri le potu cumperá cu unu pretiu catu se pote de moderatu:

„**Poesii**“ de Iosifu Vulcanu. Unu tomu. 208 pagine. Pretiulu pentru abonantii „Familiei“ 50 cr., pentru altii 1 fl.

„**Columb a**“, romanu intr'unu volumu de Alesandru Dumas, tradusu de Iosifu Vulcanu. Pretiulu pentru abonantii „Familiei“ 50 cr., pentru altii 1 fl.

„**Le unde nu este rentorcere**“, romanu intr'unu volumu de Adrien Gabrielli. Tradusu de T. Budu. Pretiulu pentru abonantii „Familiei“ 50 cr., pentru altii 1 fl.

„**Cavalerii Noptii**“, romanu istoricu, in 5 tomuri mari, de Ponson du Terrail, tradusu de Iosifu Vulcanu. Pretiulu pentru abonantii „Familiei“ numai 2 fl. 50 cr., pentru altii 6 fl.

„**Novelle**“ de Iosifu Vulcanu. Trei tomuri. Tomulu primu si alu doile consta cate 50 cr., tomulu alu treile 1 fl.

„**Panteonulu Romanu**“, portretele si biografiile

celebritatiloru romane. Tomulu antaiu. Pretiulu: editiunea simpla 1 fl. 50 cr.; editiunea de luesu 2 fl. 50 cr.

× „**Calendarulu femeiloru**“ — anunciatu de dlu N. F. Negrutiu pe anulu 1876 — nu a putu se apara, de ora-ce nu s'au adunatu decatu numai 18 abonanti.

T e a t r u.

× **In teatrulu celu mare** din Bucuresci pan'acuma mai mare efektu a produsu pies'a „Doue orfeline“, drama francesu, care in decursa de doue luni s'a jecatu de optu ori. Lucru neobicinuitu la noi! — esclama „Telegrafulu“ de acolo.

Industria si comerciu.

Comunicatiunea pe calele ferate in septeman'a trecuta erasi s'a intreruptu pe mai multe linii, din caus'a ometului mare. Intrerumperea a duratu mai multu intre Budapesta si Viena, incatu ministrii dusi acolo fure siliti a vini pe alta linia prin Buda. Maj. sa regin'a dorindu tare a-si vede fiic'a Valeria, care se afla in Buda, archiducessa plecá la Vien'a, inse ometulu era atatu de mare, incatu curatirea lui costa societatii calei ferate 40,000 fl.

T r i b u n a l e.

× **Procesu de pressa.** Joi la 17 l. e. s'a pertractatu la curtea cu jurati din Pesta processulu de pressa intentatu de guvernulu, pentru comitele supremu alu Carasiului, Georgie Ivascovici, in contra dlui V. Babesiu, redactorulu diuariului „Albina.“ Juratii inse achitara pe acusatu cu 7 voturi in contra 5.

Suvenirea mortiloru.

× **Genadie Popescu**, de origine din Banatu, er in urma professoru la seminariulu centralu din Bucuresci, a repausatu la 28 jan. in etate de 68 ani.

Post'a Redactiunii.

La mai mult. Ati decisu „cu viua placere“ se infintiatu societati de lectura. Pre frumosu! Inse mai decideti „cu viua placere“ a si platí, nu numai a cere foile romanesci gratis; caci a pretinde de la redactiunile nostre, si de altminte serace, jertfe noue, pote se fia o „viua placere“ pentru dv., inse pentru ele — nu pre.

Dnei C. O. in S. R. Ve multiamimu si ve rugamu a nu n refusá niei in viitoriu concursulu!

Zizinu. Acusi. Multiamita!

Bistritia. Dlu S. B. Amu primitu opulu, inse n'amu avutu inca timpu se-lu cetimu.

Alba-Julia. Nu se va amaná multu. Credemu, ca peste o luna se va puté incepe.

Dnei E. B. Complimentele nostre! Cererea se va realisa in curendu. Ni pare forte bine, deca st. nostre abonante ni imparatiescu dorintiele lor.

Dnei A. G. Tocmai asiá amu socotitu si noi, ca va fi mai bine. Pentru cele tramise multiamita!

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tieri nr. 39.